

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

40: Ludwig Gottlieb Portman: Een kaffer en kafferin, 1810

Kolfin, E.; Schreuder, E.

Publication date

2008

Document Version

Final published version

Published in

Black is beautiful: Rubens tot Dumas

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

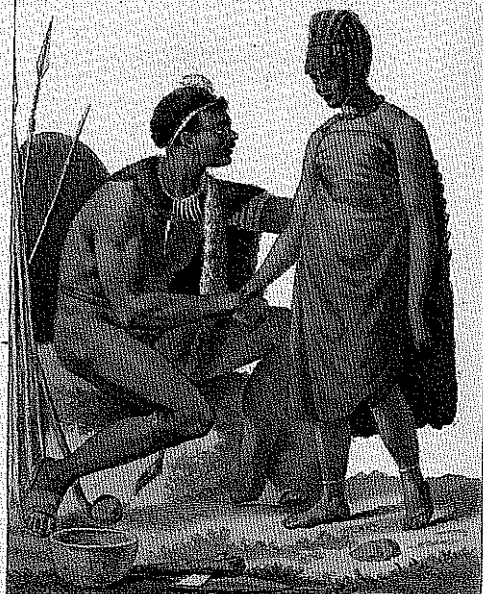
Kolfin, E., & Schreuder, E. (2008). 40: Ludwig Gottlieb Portman: Een kaffer en kafferin, 1810. In E. Kolfin, & E. Schreuder (Eds.), *Black is beautiful: Rubens tot Dumas* (pp. 214, 230-231). De Nieuwe Kerk [etc.].

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

H. B. E. Paravicini, de Capelli en J. Smits, del.

L. Pörtman, fuit.

Een Kaffer en Kafferin.

Villegoux by E. Maaskamp, te Amsterdam.

40

Ludwig Gottlieb Pörtman

Een Kaffer en Kafferin 1810

40

Ludwig Gottlieb Portman 1772-na
1828?, naar Otto Christopher
Howen 1774–1848 en Jacob Smies
1765–1833

Een Kaffer en Kafferin

1810

Gravure, ca. 37,5 x 24 cm

In: Ludwig Alberti, *De Kaffers aan de
zuidkust van Afrika: natuur- en
geschiedkundig beschreven*

Den Haag, Koninklijke Bibliotheek,
236 J 5

Literatuur

Grijzenhout – Van Tuyll van Seroosker-
ken 1989; Koolhaas-Grosfeld 2003;
Tydskrif vir Letterkunde 2006, pp.
68-82

Bantoes uit Zuid-Afrika kregen van de
Hollanders de naam 'Kaffer', wat boer
betekende. Aan het einde van de acht-
tiende eeuw groeide de antropologie
langzamerhand uit tot een serieus vak-
gebied en gingen wetenschappers
'menssoorten', hun gedrag en hun kle-
ding bestuderen. Het boek *De Kaffers
aan de zuidkust van Afrika: natuur- en
geschiedkundig beschreven*, waaruit
deze prent afkomstig is, is een goed
voorbeeld van die nieuwe ontwikkelin-
gen. De auteur, Ludwig Alberti
1768–1812, was een Duitse militair in
Nederlandse dienst. Hij wilde met dit
boek aantonen dat etnografische kennis
over de bevolking tot nut kon zijn van
het koloniale bestuur.

De prenten in Alberti's boek zijn van
Ludwig Gottlieb Portman, die zich
baseerde op ontwerpen van Otto Chris-
topher baron von der Howen en Jacob
Smies. Howen was een generaal die
samen met Alberti in 1802 Zuid-Afrika
had bezocht. Waarschijnlijk maakte
Howen de eerste schetsen, die later
door Smies werden uitgewerkt en door

Portman gegraveerd en met de hand
ingekleurd.

De prenten beogen geen individuen af
te beelden maar tonen een algemeen
type van de 'menssoort' Bantoe.
Ondanks de aanspraak op wetenschap-
pelijk verantwoorde natuurgetrouwheid
en op schetsen naar het leven heeft
de kunstenaar zich uiteindelijk toch
gebaseerd op Europese schema's. Het
lichaam van de man bezit geheel de
klassieke proporties. De houdingen van
zowel de man als de vrouw zijn geïnspi-
reerd op beelden uit de klassieke oud-
heid. De verbintenis tussen man en
vrouw is uitgedrukt met het Europese
gebaar van elkaar de hand geven,
waarbij de man de vrouw intensief
aankijkt. De compositie die daaruit
resulteert, is duidelijk gebaseerd op
klassieke stèles of grafzuilen. Klassieke
sculptuur was dan ook maatgevend
tijdens het neoclassicisme zoals dat
aan het einde van de achttiende en
het begin van de negentiende eeuw
heerste. Ze werd intensief bestudeerd
en nagevolgd, juist ook in boekillustra-
ties die exotische volken verbeeldden,
omdat de beeldtaal van de klassieke
oudheid als mooi én wetenschappelijk
gold. EK en ES